

a la qual hi assistien des dels infants fins als homes en plenitud de drets, i les donzelles.

Saluda amb gentilíssimes paraules a les dames i damiselles allí presents, comparant-les a les vestals de l'antiga Roma, qui vetllaven per a mantenir el foc sagrat, com elles servaven l'essència del patriotisme en la dolça llengua que ensenyaren als seus fills. (Ovació)

Fa poc temps que actuem en aquestes terres, i hi hem triomfat, perquè en elles el sentit català hi era viu.

Som vinguts en uns moments en que tot el món ens dona un exemple de patriotisme. Passeu la mirada per l'Historia i enlloc hi veureu el nom d'un home, sino el d'una patria.

Fueteja amb paraula enèrgica i entre grant aplaudiments, els vicis de l'Espanya centralista, exalçant hi l'exemple de Catalunya.

Som gent nova, i aquí venim a actuar-hi amb tota sinceritat i noblesa, resseguint pas a pas les petjades d'aquells parlamentaris regionalistes qui són el temor i també l'admiració dels vells polítics d'Espanya.

Si aquest troc de terra que s'emporta tots els nostres efectes pot inspirar-vos un semblant amor, veniu amb nosaltres!, treballant cadascú dins l'esfera de la pròpia acció. (Llarg aplaudiments)

En nom del Centre Catalanista de Girona i sa Comarca, comença de parlar el senyor

Albert de Quintana,

qui dirigeix breus i eloqüents paraules de salutació per la terra empordanesa, felicitant-se, com a fill seu, de la ben definida ruta que ella segueix cap al veritable i pur nacionalisme.

El Senador per aquesta «provincia»,

En Frederic Rahola,

comença en dir que la darrera victòria electoral no s'ha acabat encara, puix ara s'inicia la tasca continuada que aquella ens imposa.

Hem d'estar joiosos perquè amb aqueixa victòria hem lograt dur a cooperació en la Diputació de Girona dos homes que han de contribuir a afermar més i més la tasca gloriosa de la Mancomunitat de Catalunya amb la qual hem de fiar més que amb l'Estat espanyol. (Aplaudiments)

Amb bellíssimes paragrafades canta la masia catalana, puntal del renaixement de la patria, i en salut a la seva pagesia, afirmant que en ella hi està el més ferm defensor de la llibertat de Catalunya. (Ovació)

En Santiago Masó,

ex-candidat a Diputat a Corts per Girona, feu un exquisit parlament, del qual se'ns fa gairebé impossible presentar-ne un reflex tan sols.

Quan ens acoblem al voltant d'una taula, digué, ho fem com els germans qui es reuneixen alentorn de la seva llar, i, com ells, ens parlem de les nostres alegries i de les nostres penes.

En aquesta comarca tenim ja creada, en la «Lliga Nacionalista de l'Alt Empordà», la força d'impulsió dels nostres ideals. Ara jo us pregaria que em fos permès de fer-vos una indicació, i aqueixa es la que tinguessiu sempre ben present, com si fos una llegenda clavada en l'entrada del vostre casal, aquella dita del seny popular català que diu «L'home fa la casa i la casa fa l'home». I, per tant, feu que la vostra «Lliga Nacionalista» sigui una escola de ciutadania, a la vegada que un fogar de patriotisme, creant la condició de ciutadà tan pura com el vostre patriotisme us dicti. (Aplaudiments sorollosos)

A mes d'aimadors de la nostra terra, som nosaltres homes d'ideals; però no a la fàisó dels polítics d'idees xorques i abstractes, sino que les sentim clavades en la mateixa entranya viva de la realitat. Per això nosaltres, al predicar-los, actuem sempre per a portar a realització els nostres ideals.

Mes no deixem mai de somniar, car dels somnis en neixen les realitats, i, com ja digué un escriptor, la vida està teixida amb els mateixos fils dels nostres somnis.

Anys enrrera bé ens deien somniadors. I ara veieu quants somnis ja s'han dut a realitat. (Grandiosa ovació)

Tenim fe en el nostre poble, i al desvetllar-li la catalanitat hem sabut trobar-li l'ànima.

Aquests ideals de mica en mica els anirem realitzant, arribant a posseir tots els drets que ens pertocuen per la nostra llengua, íntima expressió del pensament, i pel nostre Dret, fins a la realització d'aquestes idealitats que sentim i que es concreten en l'aspiració de governar-nos nosaltres mateixos.

L'obra de la Mancomunitat és l'obra del patriotisme català.

La nostra aspiració no és la de que ens governin bé a nosaltres, sino, com diu un llibre admirable de recent publicació, la de que deixin de governar-nos. (Gran ovació)

Així com la cançó del treball és la que alegra el nostre viure, en l'acció catalana sigui la que vigoritzi la nostra obra. (Entusiasta i llarga ovació barrejada amb victorejaments a Catalunya i al diputat per Girona.)

N'Agustí Riera i Pau,

President de la Diputació Provincial de Girona, fa present des d'un bon principi l'immensa satisfacció sentida per trobar-se en la festa. Ha sigut tant—diu—l'interès amb que vaig seguir la vostra lluita, que m'he fet l'il·lusió de que he contribuït a la victòria, ja que el meu cor estava amb vosaltres en els moments més difícils. (Aplaudiments)

La Diputació de Girona se troba avui en un període de vera activitat, i, a causa dels moments enguniosos que travessa l'humanitat, se'ns fa difícil aquesta actuació. Però les dificultats amb que hem de lluitar venen alleugerides pel coneixement de que al nostre entorn hi ha tot un poble que ens segueix.

Encara que no tinc l'alt honor de representar-vos, sigui allí on sigui, compteu-me com a un amic i un representant vostre. (Ovació)

En Joan Ventosa i Calvell,

Quan aquest il·lustre parlamentari avençava per parlar fou rebut, a l'igual que tots els altres oradors, per una ovació llarguíssima i visques.

I digué així:

Senyores i senyors: En aquest acte, juntament amb la victòria del districte de Figueres, hi celebrem el triomf assolit en tot Catalunya. Les eleccions passades han estat un plebiscit en favor de l'actuació regionalista, d'una significació transcendental i altíssima. Tan transcendental, que en l'història política dels nostres darrers temps no hi és recordat altre semblant, tret de les hores de Solidaritat Catalana.

A fi de que en aquell moviment hi hagués una unitat de direcció, comú als diversos partits que l'integraven, fou necessari adoptar un programa mínim. No ha hagut d'ésser adoptat en aqueixes eleccions, en les quals hem proclamat a plena veu el nostre desig, que és l'essència del catalanisme, de que Catalunya sigui mestrea dels seus actes i destins.

En tal campanya l'Empordà també ha contribuït a la major grandiositat de la victòria.

Hi ha en el vostre Empordà una bella tradició de federalisme impulsada per un sentit poc definit de catalanitat. I avui, al món, no hi pot haver més federalisme que el nacionalisme.

Ha passat ja el temps de les coses abstractes. En els camps d'Europa els homes no hi lluiten per principis de govern, sino per idees vives. I nosaltres venim a fer lo mateix en la nostra terra.

Abans de fer cap afirmació de federació hem de fer l'afirmació primera de

l'existència de Catalunya. (Ovació)

Hem vist avui com en la Rússia autocràta s'hi enfonsa el règim de segles arreulat, i, vingut el nou govern, no estatueix un règim benivolent de federació, sino que dona la llibertat nacional a Polònia, a Finlàndia i a Lituània.

No lluitem nosaltres tampoc per cap sistema de govern: lluitem per l'afirmació de Catalunya. (Ovació remorosa)

Les aigües actualment en el món no estan quietes i encalmades, sino que corren. No fa molt temps ja ho deia en el seu Parlament el canceller d'Alemanya, Bethmann-Hollweg: «Desgraciat de l'home d'Estat que no sàpiga veure els símptomes del temps i es cregui que passada aquesta lluita puguin quedar les coses tal com eren.»

Nosaltres no ho creiem així. I nosaltres que veiem com tots els pobles del món se senten arborats en ansies de renovació, ens preguntem si és just que a casa nostra encara commogui les lluites polítiques una cosa tan petita com el torn dels partits. (Gran ovació)

Aquí no patim de tirania: patim de mesquinesa, de raquitisme.

Els pobles són com el homes. Els homes no són vinguts solament per a ocupar un lloc en la taula; i els pobles no són cridats per a haver-hi una taca més de color en els mapes. Si Espanya segueix en l'estat de vilipendi actual no tindrà dret a ocupar cap lloc en la civilització, ja que en la seva història no hi hauria cap noble gesta per contar-la. (Aplaudiments)

Es de Catalunya que n'han sortit les primeres veus de protesta, veus qui d'escampen arreu de les terres germanes de l'Iberia. València comença a reivindicar la seva niçaga catalana, i Galícia fia en una vida pròpia una més gloriosa futuritat.

Nosaltres hem d'afirmar, amb llegítim orgull, que és el nostre esperit qui ha de governar a Espanya. (Ovació)

El nostre problema no és un fet de govern, sino que és un fet nacionalista.

Encara que Espanya tingués tan bon govern com el té Anglaterra, nosaltres també reclamariem l'autonomia, com la reclama Irlanda. (Ovació ressonant.)

I per això és necessari i es precís que fem l'afirmació continuada de que constituïm un poble.

Tinguem el sant orgull de tot lo nostre, mantenint la voluntat de regir i desenrotllar nosaltres mateixos els nostres destins.

Els moments que passen de l'Historia ens son propicis, puix que s'està forjant una fórmula nova de civilització.

Com la Revolució francesa marcà el període dels drets de l'home, l'actual lluita marca els de les nacionalitats; i així com vingué aleshores el règim constitucional, seguidament dominarà el món el règim de les autonomies nacionals dels pobles. (Aplaudiments)

El nostre plet es troba molt aprop d'ésser resolt, i entenem ja nosaltres aquelles trompetes, semblants a les bibliques, que enderrocaran les muralles que ara ens priven d'entrar en la nostra Patria plenament reivindicada. (Una ovació immensament ressonant corona les darreres paraules de l'admirable orador, sentint-se victorejar a la llibertat de Catalunya, mentre les estrofes vibrants de «Els Segadors» munten en l'espai caldejant.)

Després de la festa

Els parlaments dels il·lustres oradors que prengueren part en l'acte amaren d'entusiasme les consciències i sentiments de tots aquells qui els havien sentit. L'ideal nacionalista, predicat en la nostra terra amb tota intensitat, entrava vigorosament dins l'essència catalana del nostre poble.

Estem en absolut joiosos del resultat de la diada, pel seu sentit patriòtic i per l'exemple de ciutadania que revelà.

El comiat

Clos l'acte, les il·lustres personalitats forasteres se traslladaren a l'estació del ferrocarril, acompanyades per gran nombre de patriotes en comentari de l'esplendidesa i transcendència de l'acte realitzat.

La multitud d'amics que omplia tota l'estació feu una despedida entusiasta als oradors, entre visques a Catalunya i a la seva llibertat.

Les estrofes enèrgiques de «Els Segadors», el nostre himne nacional, s'alçaren repetides voltes.

Espectacle emocionant i confortador. Els capells voleiaven en l'aire, i, entremig els crits i els cants, hi era victorejat el sagrat nom de la Patria, en tant que el tren s'allunyava.

El goç de l'hortelà...

La popular dita que serveix de capsallera a les presents ratlles, podem aplicar-la a l'actuació de l'Administració centralista. Els governs que patim, no fan ni deixen fer. Però del mal el menys si s'accontentessin amb vegetar i disfrutar de les dolçors d'administrar (?) el pressupost, sempre i quan permetessin obrar als que no estan conformes amb aquest quietisme que ens ofega. Lo mes greu és, que si es determinen a actuar no toquen res que no ho trenquin, doncs tot ho fan d'esma, com ha succeït amb dugues reformes modernes. Ens referim als nomenats servei militar obligatori, i supressió de consums.

Tots coneixem i havem viscut molts dels inconvenients i perjudicis i enganys d'aitals reformes.

La nomenada de servei militar obligatori, si fos obra d'un particular diríem que es una mena d'estafa, però com és obra de govern direm que no es més que una nova contribució vergonyanta, sense cap ni peus, especialment en la forma de redempció.

Quan fou publicada ho fou amb un quadre d'inutilitats, copia de l'eshores vigent a Alemanya, que tingué d'ésser modificat mesos després perquè hi havia «provincia» en la que resultaren inútils el noranta per cent dels moços sortejats. Mes tard ha sigut interpretada tant capciosament que avui ja no hi ha moço que abans del sorteig pagui quota, i aixó que la llei estableix terminantment que el compromís i el pagament han d'ésser abans del sorteig, i ço no obstant disfruta dels beneficis de reducció de servei.

En quant a l'altra reforma, la nomenada de supressió de consums, però que tindria que dir-se de substitució de consums, tots els pobles que mal aconsellats han anat a la supressió ja saben sos defectes i els perjudicis que han ocasionat als municipis que s'hi acolliren.

Són dues reformes, de les quals ens ocuparem un altre dia, que foren implantades exclusivament pel nom amb que foren batejades i per servir de burla sagnant als clans d'un estat d'opinió.

Per aixó déiem abans que lo millor era que l'Administració Central res fes.

Peró hi han serveis que forsosament han d'ésser atesos; hi han millores absolutament necessàries per la vida de la col·lectivitat, que sortosament no viu la vida migrada i vegetativa de l'administració; serveis i millores que són indispensables a tot poble i més en una nació activa i laboriosa com Catalunya.

Si les demés nacionalitats que constitueixen Espanya volen morir i no fan cas de nostres prédiques i advertencies, seva será la responsabilitat; però nosaltres que no som ni fatalistes ni resignats, volem viure i seguir el camí del progrés.

Sortosament Catalunya, amb la seva Mancomunitat, ja posseeix l'organisme salvador; mes és precís que la Mancomunitat de Catalunya per a salvar a nostra terra, i a les demés nacionalitats si se-